

_Anncatrin _Hjernquist

_Klara _Rudstedt

_Koll på ___NO #4

_Lärohandledning (_Utdrag)

_Överförd från första

upplagan utgiven av _Sanoma

_Utbildning ___AB, _Stockholm

#2014 med ___ISBN

#978-#91-#523-#3134-#7

_Specialpedagogiska

skolmyndigheten #2021

_Volym ett av fyra

_Fullständigt innehåll

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Volym ett

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

#1 _Skogen.....#1

_Arbetsblad #1.....#1

_Arbetsblad #2.....#2

_Arbetsblad #3.....#4

_Arbetsblad #4.....#6

_Arbetsblad #5.....#8

_Arbetsblad #6.....#11

_Arbetsblad #7.....#13

_Arbetsblad #8.....#18

_Arbetsblad #9.....#22

_Diagnos #1.....#27

_I

_Min utvärdering.....#38

_Volym två

.....

#2 _Naturen på hösten...#42

_Arbetsblad #1.....#42

_Arbetsblad #2.....#43

_Arbetsblad #3.....#47

_Arbetsblad #4.....#49

_Arbetsblad #5.....#54

_Arbetsblad #6.....#57

_Arbetsblad #7.....#59

_Diagnos #2.....#61

_Min utvärdering.....#70

#3 _Värme, kyla och

väder.....#73

_Ii

_Arbetsblad #1.....#73

_Arbetsblad #2.....#74

_Arbetsblad #3.....#77

_Arbetsblad #4.....#79

_Diagnos #3.....#81

_Min utvärdering.....#87

_Volym tre

:::::::::::::::::::::::

#4 _Naturen på vintern..#91

_Arbetsblad #1.....#91

_Arbetsblad #2.....#92

_Arbetsblad #3.....#95

_Arbetsblad #4.....#102

_Arbetsblad #5.....#106

_Diagnos #4.....#112

_Iii

_Min utvärdering.....#117

#5 _Vatten och luft....#120

_Arbetsblad #1.....#120

_Arbetsblad #2.....#121

_Arbetsblad #3.....#122

_Arbetsblad #4.....#124

_Arbetsblad #5.....#128

_Arbetsblad #6.....#131

_Diagnos #5.....#133

_Min utvärdering.....#142

_Volym fyra

.....

#6 _Sjöar och vatten-

drag.....#145

_Arbetsblad #1.....#145

_Iv

_Arbetsblad #2.....	#146
_Arbetsblad #3.....	#147
_Arbetsblad #4.....	#151
_Diagnos #6.....	#152
_Min utvärdering.....	#158
#7 _Vår och sommar.....	#162
_Arbetsblad #1.....	#162
_Arbetsblad #2.....	#163
_Arbetsblad #3.....	#164
_Arbetsblad #4.....	#171
_Arbetsblad #5.....	#176
_Arbetsblad #6.....	#178
_Arbetsblad #7.....	#180
_Arbetsblad #8.....	#182

_Arbetsblad #9.....#184

_Diagnos #7.....#189

_Min utvärdering.....#194

_Vi

#1 _Skogen

.....

_Arbetsblad #1

.....

_Rita och skriv om skogen

_Rita eller skriv om

växter, fåglar och andra

djur man kan hitta i skogen,

som du vet namnen på.

_Arbetsblad #2

.....

_Skillnader mellan gran och
tall

_Titta på svällpappers-
bilderna. _Beskriv
skillnader mellan granen och
tallen. _Tänk på trädets
form och grenarnas
placering. _Titta på
kottarna, barren och
rötterna. ---

_Se svällpappersbild.

=== _Bildtext =====

gran

=====

_Se svällpappersbild.

=== _Bildtext =====

tall

=====

_Arbetsblad #3

::

_Ta reda på: _Träd

_Välj ett träd och ta reda
på mer om det trädet.

é _Trädets namn: ---

é _Kan du trädets namn på

latin: ---

é _Kan du trädets namn på

engelska: ---

é _Trädets form: ---

é _Bladets form och

utseende: ---

é _Frukt/frön: ---

é _Använder människan

trädet till något: ---

é _Övrig fakta om trädet:

_Arbetsblad #4

::

_Ta reda på: _Svampar

_Ta reda på vilka av dess
som är riktiga svampar och
vilka som är påhittade.

_Skriv r för riktig och p
för påhittat namn.

é smörsopp ---

é apelsinsopp ---

é taggsvamp ---

é älgsvamp ---

é blodriska ---

é björkticka ---

é fingersvamp ---

é svart trumpetsvamp ---

é röksvamp ---

é champinjon ---

é vit flugsvamp ---

é glasögonriska ---

_Arbetsblad #5

::

_Fältstudie: _Studera myror

_Sitt nära en myrstack och försök att få svar på frågorna. _Var försiktig så myrorna inte störs för mycket eller kommer till skada.

#1. a) _Kan du hitta myror som går till eller ifrån stacken? ---

b) _Går alla åt olika håll

eller går de på särskilda

"myrstigar" eller

"myrvägar"? ---

c) _Om de har myrvägar,

vart leder de? _Hur långt

kan ni följa en myrväg? ---

#2. _Sätt ut en markering

vid myrvägen, t.ex. en

liten pinne. _Räkna myror.

_Hur många myror passerar

markeringen under

a) #1 minut? ---

b) #5 minuter? ---

c) #10 minuter? ---

#3. _Vad händer om ni

lägger en blomma mitt på

myrstacken? ---

#4. a) _Ungefär hur hög är

myrstacken? ---

b) _Ungefär hur bred är

den? ---

#5. a) _Följ en myra och

studera den under #5

minuter. _Vad gör den? ---

b) _Vilka olika saker kan

ni se att myrorna bär på?

#10

_Arbetsblad #6

::

_Likheter och skillnader

_Titta på svällpappers-
bilden. _Se om du på den kan
upptäcka likheterna och
skillnaderna mellan myran
och spindeln.

_Myra:

é käkar

é antenner

é huvud

é #2 fasettögon

é mellankropp (med #3 par

ben)

é bakkropp

_Spindel:

é små känsel"ben"

é #8 punktögon

é framkropp (med huvud)

é bakkropp

é #8 ben

_Arbetsblad #7

::

_Läs och skriv: _När skogen

delas av en väg

_Läs texten och svara på
frågorna.

_De flesta djur rör sig i
stora områden. _De vandrar
för att hitta djur av samma
art eller för att söka efter
mat. _Hårt trafikerade vägar
stör djurlivet. _Skogarna
delas av vägar och djuren
måste passera över vägarna

för att komma fram. _Men
djur som springer över vägen
kan också vara en fara för
människor i bilarna. _Du har
säkert sett viltstängsel
intill större vägar och
trafikleder där skogen
gränsar till vägen.

_Stängslen är uppsatta för
att hindra älgar, rådjur och
vildsvin från att springa
över vägen och orsaka
olyckor. _Många djur blir
påkörda i trafiken, trots

alla stängsel. _Det är ganska vanligt att man ser överkörda igelkottar, harar och grävlingar på vägarna.

_För vissa djur som körs över måste man ringa och berätta det för polisen.

_Det gäller större djur som älg, rådjur och hjort. _Det gäller också för djur som kallas för "statens vilt".

_Dit hör vissa däggdjur och fåglar, till exempel kungsörn, berguv, björn, lo

och varg.

_Många fåglar har upptäckt att vägarna fungerar som matbord för dem. _De kan med sin skarpa blick spana över vägarna efter mat. _Kråkor är vanliga fåglar kring vägarna. _En av de vanligaste rovfåglarna i den här miljön är ormvråken.

_Den kan sitta helt orörlig på en stolpe invid vägen och vänta. _Ormvråken äter inte bara döda djur utan fångar

också levande djur, till
exempel sorkar och ormar.

#1. _Ge exempel på djur som
man måste ringa och
rapportera om man kört
över. ---

#2. _Ge exempel på en fågel
som hör till "statens
vilt". ---

#3. _På vilket sätt kan man
säga att ormvråken har
nytta av vägar? ---

#4. _Varför tror du att så
många djur blir överkörda?

#17

_Arbetsblad #8

::

_Läs och skriv: _Skogens

minsta däggdjur

_Läs texten och välj ut
fakta.

_Näbbmusen är ett litet
djur med sammetslen päls.

_Ögon och öron är små och
nosen är utdragen och

spetsig. _Näbbmusen har ett
högt pipande läte som låter
som kvitter. _En näbbmus

blir inte äldre än #1--#1,5

år. _Honan hinner få två
kullar med #3--#10 ungar i
varje kull.

_Under vintern är
näbbmusen vaken. _Den gör
gångar under snön där den
jagar spindlar, gråsuggor
och insekter. _Ibland kan
den äta as. _Eftersom
näbbmusen är liten, och
eftersom den är så aktiv
även under den kalla delen
av året, måste den äta
våldigt ofta för att hålla

värmen i kroppen. _Varje dygn äter den lika mycket som den själv väger.

_Näbbmusen har en speciell lukt som avskräcker vissa fiender. _Doften avsöndras från körtlar på kroppens sidor. _Däggdjur med bra luktsinne äter aldrig näbbmöss, men de kan fångas av ugglor. _Katter som fångar näbbmöss dödar dem oftast men äter inte upp dem på grund av den starka

doften.

_Välj tre fakta om
näbbmusen som du tycker är
viktiga. ---

=== _Bildbeskrivning =====

_Svartvitt foto av en
näbbmus. _Den har tät kort
päls och små nästan kala
runda öron. _Nospartiet är
långt och smalnar av så
det liknar en näbb till
formen.

=====

_Arbetsblad #9

::

_Läs och skriv: _Rovfåglar

_Läs texten om de olika
rovfåglarna. _Svara på
frågorna med hjälp av
texten.

_Rovfåglar lever av att
döda och äta djur. _De dödar
djuret med sina stora,
kraftiga och böjda klor. _De
kan också döda ett djur
genom att krocka med det med
väldig fart och kraft.

_Rovfågelns bröstben är kraftigt och får ta emot stöten. _Näbben, som är kraftig och böjd, fungerar som ett perfekt redskap för att slita köttstycken ur bytet.

_Våra vanligaste rovfågeltyper är falkar, vråkar, örnar och hökar.

_De flesta falkar är relativt små och honan är något större än hanen.

_Falkarnas vingar är långa

och spetsiga och de har en ganska lång stjärt. _Deras flykt är snabb och ofta störtdyker de efter sitt byte i öppen terräng. _Många falkar äter också insekter.

_Vråkar har breda vingar och kort stjärt. _Man kan se dem kretsa över öppen terräng.

_Örnar liknar vråkar men de är mycket större.

_Fjädrarna på vingspetsen är mycket smala, det ser ut som

de spretar med "fingrarna".

_De flyger oftast på hög
höjd.

_Hökar har breda vingar
och lång stjärt. _De är
mindre än vråkarna men
större än falkarna. _De är
snabba och fångar sitt byte
med överraskningstaktik.

_En hökhona är mycket större
än hanen.

#1. _Vilka är våra fyra
vanligaste rovfågeltyper?

#2. _Vilka är störst,
vråkar eller örnar? ---

#3. _Vem är minst,
falkhonan eller hanen? ---

#4. _Vilken av fåglarna
äter också insekter?

#5. _Beskriv en rovfågels
näbb. ---

_Diagnos #1

::

_Skogen

#1. _Ge exempel på

a) ett barrträd ---

b) ett lövträd ---

c) ett bär ---

d) ett rovdjur ---

e) ett bytesdjur ---

#2. _Vilka tre olika typer

av skogar finns det? ---

#3. _Vilket påståande

stämmer bäst in på

beskrivning av

allemansrätten? _Markera.

é _Man får vara i naturen

utan markägarens lov. ---

é _Ingen äger marken i

naturen. ---

é _Man får bara gå på

vägar och stigar i

naturen. ---

é _Man får bara gå i

naturen om man är äger

den. ---

#4. _Vilken beskrivning

stämmer bäst in på urskog?

_Markera.

é _En planterad skog som

blivit gammal. ---

é _En gammal lövskog utan

stigar. ---

é _En skog som människan

inte påverkat. ---

é _En skog där människan

gallrat bort sly och

buskar. ---

#5. _Ge två exempel på
skillnader mellan ek och
gran. ---

#6. _Vad händer med en älg
som dör i skogen? _Placera
meningarna i rätt ordning
genom att skriva siffrorna
#1--#3.

é _Svampar, bakterier och
smådjur äter och delar upp
bitarna i mindre delar.

é _Kvar är näringsrik
mulljord. ---

é _Kråkor, korpar och möss
äter på den döda älgen.

#7. _Vad kallas det (med ett ord) när svampar, bakterier och smådjur äter på döda djur och vissna växter i skogen, så att det bara blir näringsrik mulljord kvar? ---

#8. _Välj i listan och

beskriv en näringskedja.

é sol

é duvhök

é blåmes

é kvist

é blad

é larv

é hare

é räv

é blåbär

#9. _Förklara varför det planteras så mycket skog i vårt land. ---

#10. _Svampar är viktiga i skogen. _Här finns #10 meningar som handlar om svampar. _Läs igenom alla.

#1. _Svampar kan vara giftiga.

#2. _Älgar och rådjur kan äta svamp.

#3. _ Svampar räknas som nedbrytare och kan bryta ner både vissna växter och döda djur.

#4. _ Svampar kan inte genomföra fotosyntes som växter kan.

#5. _ Många svampar är parasiter och lever på andra växter.

#6. _ Svampen som vi ser och plockar är frukt-kroppen.

#7. _ Svampen består av en fruktkropp och ett mycel.

_ Mycelet är under marken.

#8. _ Svampmycelet ligger inlindat i trädrötter och tar sockernäring från trädet.

#9. _ Svampmycelet hjälper trädet att ta upp vatten och näring från marken.

#10. _ Att plocka svampar i skogen, t.ex.

kantareller, och laga mat med dem är populärt.

_Välj två meningar som
förklarar varför svampar
är viktiga i naturen.

_Motivera varför du valt
dessa meningar.

_Jag har valt meningarna -
-- och ---

_Motivering: ---

_Min utvärdering

.....

_Kapitel #1. _Skogen

_Arbetsuppgifter

_I aktivitetsboken har jag

jobbat med:

é _Vanliga uppgifter ---

é _Ta reda på-frågor ---

é _Fundera-frågor ---

é _Experiment ---

é _Plussida ---

é "_Har du koll på ...?"

_Jag har sökt fakta från:

é _Grundboken ---

é _Internet ---

é _Andra böcker ---

é _Annan källa: --- ---

_Kunskaper i förhållande
till kapitelmålen

_Så här säker känner jag

mig på att jag kan

kapitlets mål:

a) _Inte säker alls

b) _Ganska säker

c) _Mycket säker

é _Veta vad som menas med
lövskog, barrskog och
blandskog. ---

é _Kunna berätta hur löv
och döda djur bryts ner.

é _Känna till några träd,
bär och svampar. ---

é _Kunna ge exempel på
näringsskedjor i skogen.

é _Känna till några
rovdjur och bytesdjur. ---

é _Veta vad man använder

skogen till. ---

é _Kunna förklara vad som

menas med allemansrätten.

_Anncatrin _Hjernquist

_Klara _Rudstedt

_Koll på ___NO #4

_Lärohandledning (_Utdrag)

_Överförd från första

upplagan utgiven av _Sanoma

_Utbildning ___AB, _Stockholm

#2014 med ___ISBN

#978-#91-#523-#3134-#7

_Specialpedagogiska

skolmyndigheten #2021

_Volym två av fyra

_Arbetsblad #1.....#73
_Arbetsblad #2.....#74
_Arbetsblad #3.....#77
_Arbetsblad #4.....#79
_Diagnos #3.....#81
_Min utvärdering.....#87

#2 _Naturen på hösten

.....

_Arbetsblad #1

.....

_Rita och skriv om naturen

på hösten

_Vad händer i naturen på

hösten?

_Arbetsblad #2

::

_Fältstudie: _Maskterrarium

_Gör ett maskterrarium.

_Du behöver: en stor

glasburk med lock, ett mörkt

skynke eller en tygbit,

några maskar, grus, jord,

sand, torvströ samt vissna

löv och växter.

_Gör så här:

_Börja med att lägga ett

lager grus i botten på

burken. _Här kan vatten

samlas om du råkar vattna
för mycket. _Lägg sedan #3
cm jord ovanpå gruset. _Fyll
på med #3 cm sand, #3 cm
torvströ, #3 cm jord osv.
_Vattna jorden. _Den ska
vara fuktig, inte blöt.
_Lägg ett tunt lager sand
överst. _Till sist lägger ni
dit vissna löv och växter.
_Lägg i maskarna, #5 maskar
per liter brukar vara lagom.
_Sätt ett lock på burken.
_Det får inte vara lufttätt.

_Täck sedan terrariet med ett mörkt skycke. _Beskriv hur terrariet ser ut när du började på bilden här bredvid. _Beskriv sedan vad som händer i burken under några veckor.

=== _Bildbeskrivning =====

_Tecknad glasburk med grus i botten och fem streckmarkeringar på sidan för de olika lagren.

=====

é _Efter #1 vecka ---

é _Efter #2 veckor ---

é _Efter #3 veckor ---

é _Efter #4 veckor ---

_Arbetsblad #3

::

_Fältstudie: _Daggmaskar

#1. _Gräv försiktigt fram

en daggmask ur jorden.

_Lägg den i en låda med

lite jord på botten.

a) _Hur tar sig daggmasken

fram? ---

b) _Kan den röra sig

bakåt? ---

#2. _Lägg ett lock över
halva lådan, så att det är
mörkt i halva delen och
ljus i halva delen av
lådan. _Vänta och se
vilken del daggmasken
söker sig till. _Vilken
del föredrar den? ---

_Arbetsblad #4

::

_Fältstudie: _Gråsuggans

miljö

_Undersök i vilken miljö
gråsuggan trivs bäst.

_Du behöver: några
gråsuggor (#5--#6 st),
folie, ett svart papper,
jord, vatten, några isbitar
i en plastpåse och några
olika slags löv.

#1. _Börja med att forma

folien till en avlång

låda. _Lägg ett tunt lager

torr jord i botten på

lådan. _Lägg det svarta

papperet över #3/#4 av

lådan. _Släpp ner

gråsuggorna i lådan.

a) _Vad tror du kommer att

hända? ---

b) _Vänta i cirka #7
minuter. _Rita av lådan
och markera där varje
gråsugga befinner sig.
_Jämför era resultat i
klassen.

é ljusst

é halvmörkt

é mörkt

c) _Var tycks gråsuggorna
trivas bäst? ---

#2. _Lägg det svarta

papperet över hela lådan.

_Ställ den ena delen av

lådan på påsen med

isbitarna. _Lägg något

annat under den andra

delen av lådan så det blir

jämnt underlag. _Du kan

t.ex. ta stenar eller

gräs.

a) _Vad tror du kommer att

hända? ---

b) _Vänta i cirka #7
minuter. _Rita av lådan
och markera där varje
gråsugga befinner sig.

_Jämför era resultat i
klassen.

c) _Var tycks gråsuggorna
trivas bäst? ---

_Arbetsblad #5

::

_Räknesagor

_I marken finns det många
olika småkryp. _På bilden av
skosulan står det hur många
djur man kan hitta i marken
under den.

=== _Bildbeskrivning =====

_Tecknad skosula sedd
underifrån.

=====

_Under en skosula:

#3 dagmaskar,

#6 spindlar,

#20 skalbaggar,

#40 flug- och myggglarver

#1200 hoppstjärtar

#8000 kvalster (små
spindeldjur)

... och en mängd andra
djur!

a) _Tänk dig att skosulan på bilden är din. _Hur många daggmaskar finns det då under båda dina fötter? (_Du trampar inte på daggmaskarna, de finns under markytan du går på.)

---

b) _Gör en egen räknesaga med hjälp av skosulan och alla småkryp. ---

c) _Låt någon räkna ut din räknesaga.

_Arbetsblad #6

::

_Ta reda på: _Växternas

frukter

_Ge exempel på växter som
har sina frön i en:

a) frökapsel ---

b) skida? ---

c) balja? ---

d) bär? ---

e) nöt? ---

_Förslag:

é blåbär

é blåklocka

é vallmo

é penningört

é lomme

é gökärt

é maskros

_Arbetsblad #7

::

_Ta reda på: _Trädens

frukter

_Ta reda på hur trädens

frukter ser ut. _Vilka träd

har frukter som kallas

nötter eller ollon?

é ek ---

é ask ---

é lind ---

é rönn ---

é hassel ---

é alm ---

é bok ---

é lönn ---

_Diagnos #2

.....

_Naturen på hösten

#1. _Vilket påstående

stämmer bäst in på varför

lövträd faller sina blad

på hösten? _Markera.

é _Löven skulle annars

frysa sönder, eftersom det

blir så kallt på vintern.

é _Trädet skulle annars
torka ut, eftersom vatten
avdunstar från löven, och
vattnet i marken är
fruset. ---

é _Trädet behöver få
knoppar som innehåller
näring som trädet behöver
ha under vintern. ---

#2. _Ge exempel på två
nedbrytare. ---

#3. _I vilket av följande
alternativ går alla saker
att slänga i en kompost?

_Markera.

é _Bananskal, batteri,
äppelskrutt. ---

é _Morotsskal, hushålls-
papper, brödskiva. ---

é _Pasta, gurkskiva,
glasflaska. ---

é _Ris, vissna tulpaner,
konservburk. ---

#4. a) _Vad menas med

vinterståndare? ---

b) _Hur sprider

vinterståndare sina frön?

#5. _Para ihop växternas
namn med hur de sprider
sina frön a--d.

é _Maskros ---

é _Körsbär ---

é _Kardborre ---

é _Hasselnöt ---

a) _Sprids med djur, god
att äta

b) _Sprids med vinden

c) _Sprids med djur,
tappas eller glöms bort

d) _Sprids med djur,
fastnar i päls

#6. _Vilka av dessa fåglar
är flyttfåglar? _Markera.
é grågås ---
é sädesärta ---
é blåmes ---
é silvertärna ---
é koltrast ---
é domherre ---

#7. _Förklara varför
hussvalan inte stannar i
_Sverige under vintern,
medan nötskrikan stannar
kvar. ---

#8. _Ett träd tappar sina
löv på marken varje höst.
_Ändå är det inte stora
lövhögar under alla träd.
_Förklara hur kan det
komma sig. ---

#9. _Det finns många

nedbrytare i naturen. _Det kan därför gå snabbt med nedbrytningen av olika material. _Nu ska du planera en undersökning där du ska ta reda på om olika frukter bryts ner lika snabbt.

a) _Beskriv hur du skulle göra för att ta reda på vilken av frukterna äpple, päron, banan och melon som bryts ner snabbast. ---

#68

b) _Detta måste jag tänka
på så jag får ett säkert
resultat. ---

_Min utvärdering

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Kapitel #2. _Naturen på

hösten

_Arbetsuppgifter

_I aktivitetsboken har jag

jobbat med:

é _Vanliga uppgifter ---

é _Ta reda på-frågor ---

é _Fundera-frågor ---

é _Experiment ---

é _Plussida ---

é "_Har du koll på ...?"

_Jag har sökt fakta från:

é _Grundboken ---

é _Internet ---

é _Andra böcker ---

é _Annan källa: --- ---

_Kunskaper i förhållande
till kapitelmålen

_Så här säker känner jag

mig på att jag kan

kapitlets mål:

a) _Inte säker alls

b) _Ganska säker

c) _Mycket säker

é _Veta varför lövträden
fäller sina blad, när
barrträden inte fäller
sina barr. ---

é _Veta varför löven
ändrar färg. ---

é _Kunna förklara vad som
händer med löven på
marken. ---

é _Kunna ge exempel på hur
olika frön sprids. ---

é _Kunna förklara varför
en del fåglar flyttar. ---

_Arbetsblad #2

.....

_Väderdokumentation

_Fyll i datum, tid och vilken temperatur det är ute.

_Beskriv dagens väder.

_Välj ord från listan.

_Vissa dagar kanske det passar med flera ord, t.ex. för både sol och vind.

é sol

é omväxlande sol/moln

é regn

é åska

é snö

é vind

_Datum: ---

_Klockslag: ---

_Temperatur: ---

_Dagens väder: ---

_Datum: ---

_Klockslag: ---

_Temperatur: ---

_Dagens väder: ---

_Datum: ---

_Klockslag: ---

_Temperatur: ---

_Dagens väder: ---

_Datum: ---

_Klockslag: ---

_Temperatur: ---

_Dagens väder: ---

_Datum: ---

_Klockslag: ---

_Temperatur: ---

_Dagens väder: ---

_Arbetsblad #3

::

_Pappersormen

_Se svällpappersbild.

_Du behöver: papper,

färgpennor, sax och tråd.

_Gör så här:

_Klipp ut ormen.

_Fäst en tråd i ormens

"huvud".

_Låt ormen hänga över varm
luft.

_Värmekällan kan vara ett
element eller ett ljus.

_Om det är ett ljus måste
ormen hänga högt ovanför så
att den inte tar eld!

_Vad händer med ormen? ---

_Utmaning!

_Fungerar det om du gör
ormen med ett tjockare
papper?

_Fungerar det om du gör
ormen i ett tunnare papper?

_Fungerar det att göra
ormen i en annan storlek,
större eller mindre?

_Arbetsblad #4

::

_Gör en vindsnurra

_Du behöver: blompinne,
sax, papper, lim och
häftstift.

_Gör så här:

é _Vik ett kvadratisk
papper som bilden visar.

é _Klipp i hörnen, halvägs
till mitten.

é _Böj in flikarna och fäst
med häftstift på
blompinnen.

é _Testa nu att fånga
vinden! _Sätt vindsnurran
i marken, så kan du se
vilken riktning vinden
har. _Det hållet snurran
vänder sig mot är den
riktning vinden kommer
ifrån.

_Diagnos #3

.....

_Värme, kyla och väder

#1. _Varför är solen viktig

för växter? ---

#2. _Vad är skillnaden

mellan regn och snö? ---

#3. _Para ihop vädermätarna

med rätt beskrivning a--d.

é _Termometer ---

é _Vimpel ---

é _Barometer ---

é _Regnmätare ---

a) mäter vindens riktning

b) mäter mängden regn

c) mäter temperatur

d) mäter trycket i luften

#4. _Se svällpappersbild.

_Koppla ihop meningarnas

nummer #1--#5 med rätt

plats i den taktila bilden

a--e.

#1. _Varm luft stiger.

#2. _Luft från sidorna

blåser in.

#3. _Luften kyls ner.

#4. _Här bildas högtryck.

#5. _Här bildas lågtryck.

#5. _Varför hör man ofta
åskan innan man ser
blixten? ---

#6. a) _Vad menas med att
ett ämne är isolerande? ---

b) _Markera de ämnen som är
isolerande.

é tyg ---

é plast ---

é järn ---

é stål ---

é trä ---

é sten ---

é luft ---

#7. a) _Ge två exempel på

hur fåglar och djur kan

spara värme under vintern.

---

b) _Ge två exempel på hur

vi människor kan spara

värme under vintern. ---

#8. _Förklara varför en

stekspade i metall också

blir varm om den ligger i

en varm stekpanna. ---

#9. _En tallrik med varm

soppa står på ett bord.

_Efter ett tag har soppan

svalnat. _Varför är soppan

inte lika varm hela tiden?

_Min utvärdering

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Kapitel #3. _Värme, kyla

och väder

_Arbetsuppgifter

_I aktivitetsboken har jag

jobbat med:

é _Vanliga uppgifter ---

é _Ta reda på-frågor ---

é _Fundera-frågor ---

é _Experiment ---

é _Plussida ---

é "_Har du koll på ...?"

_Jag har sökt fakta från:

é _Grundboken ---

é _Internet ---

é _Andra böcker ---

é _Annan källa: --- ---

_Kunskaper i förhållande
till kapitelmålen

_Så här säker känner jag

mig på att jag kan

kapitlets mål:

a) _Inte säker alls

b) _Ganska säker

c) _Mycket säker

é _Veta varför solen är
viktig för livet på
jorden. ---

é _Kunna ge exempel på hur
vi kan spara värme. ---

é _Kunna ge exempel på hur
värme kan sprida sig. ---

é _Kunna förklara hur
vindar uppstår. ---

é _Veta hur moln, regn och
snö bildas. ---

é _Kunna förklara vad som
menas med väderprognos och
ge exempel på hur man kan
mäta väder. ---

_Anncatrin _Hjernquist

_Klara _Rudstedt

_Koll på ___NO #4

_Lärohandledning (_Utdrag)

_Överförd från första

upplagan utgiven av _Sanoma

_Utbildning ___AB, _Stockholm

#2014 med ___ISBN

#978-#91-#523-#3134-#7

_Specialpedagogiska

skolmyndigheten #2021

_Volym tre av fyra

_Innehåll volym tre

::

#4 _Naturen på vintern..#91

_Arbetsblad #1.....#91

_Arbetsblad #2.....#92

_Arbetsblad #3.....#95

_Arbetsblad #4.....#102

_Arbetsblad #5.....#106

_Diagnos #4.....#112

_Min utvärdering.....#117

#5 _Vatten och luft....#120

_Arbetsblad #1.....#120

_Arbetsblad #2.....#121

_Arbetsblad #3.....#122

_I

_Arbetsblad #4.....	#124
_Arbetsblad #5.....	#128
_Arbetsblad #6.....	#131
_Diagnos #5.....	#133
_Min utvärdering.....	#142

#4 _Naturen på vintern

.....

_Arbetsblad #1

.....

_Rita och skriv om naturen

på vintern

_Rita eller skriv om

vintern och hur djur och

växter klarar vintern.

_Arbetsblad #2

::

_Läs och skriv: _Spår av

djur: kottar

_Läs texten och titta på
svällpappersbilden. _Försök
lista ut vilket djur som
ätit på vilken kotte a--c.

a) ---

b) ---

c) ---

_Vem har ätit vilken kotte?

_När hackspetten ska få ut
fröna ur en kotte kilar den

fast kotten i en springa i barken på trädet. _Då kan hackspetten hacka ut fröna ur kotten. _Hackspetten använder gärna samma ställe när den hittat en bra springa, det kallas för "hackspetts-smedja". _Var sådana finns kan man se genom att det ligger massor av kottar där på marken.

_Ekorren håller i kotten med sina framtassar. _Den gnager bort fjällen på

kotten och pillar i sig
fröna. _Den äter ganska
slarvigt och lämnar alltid
kvar fjällen i toppen. _Där
finns det inga frön.

_Om man hittar en äten
kotte är det lätt att se om
det är skogsmusen som ätit
på den. _Skogsmusen är
noggrann och gnager bort
nästan allt på kotten. _Kvar
är bara toppen som inte
innehåller frön.

_Arbetsblad #3

::

_Läs och skriv: _Musen och
sorken

_Både musen och sorken är
smågnagare, men de ser
ganska olika ut. _Läs texten
och försök lista ut vem som
säger vad. _Koppla ihop
meningarna med rätt djur,
mus eller sork.

_ Möss är nattdjur

_ Musen är en gnagare, det kan man se på framtänderna.

_ I människans närhet finns det gott om möss. _ Det kan vara svårt att få syn på dem eftersom de är uppe på natten. _ De äter frön och nötter. _ Med sina stora framtänder gnager de hål på den hårda nöten och sedan mal de sönder innehållet med sina knöliga kindtänder.

_Möss är skickliga
klättrare. _Det har de nytta
av när de vill komma åt
nötter och frön uppe i
buskar och träd. _Då
använder de svansen att
balansera med. _Möss behöver
inte äta så mycket eller så
ofta, eftersom nötter och
frön är väldigt näringsrik
föda. _Därför kan de vila på
dagen och äta på natten.
_På natten är ugglorna med
sin perfekta hörsel på jakt

efter möss. _Därför måste mössen alltid vara på sin vakt. _De har stora ögon och öron för att kunna se och höra bättre i mörkret.

_Sorken är uppe på dagen

_Sorken är ofta framme på dagen. _Den är skygg och vaksam. _Sorken ser inte ut som musen, eftersom de lever på olika sätt. _Sorken äter mest gräs. _Det är segt och besvärligt att tugga, så sorken behöver vassa

kindtänder. _Gräs är inte särskilt näringsrikt och därför måste sorken äta massor för att bli mätt.

_Den måste vara vaken och äta en stor del av dygnet.

_Tornfalken är sorkens värsta fiende. _Med sin skarpa syn flyger den över marken och är ständigt på jakt efter sorkar. _Sorken gräver gångar i marken. _Då är det praktiskt med kort svans och små öron.

é _Jag har stora öron för
att höra bra på natten.

é _Jag har små öron för
att lättare kunna krypa i
gångar i marken. ---

é _Min svans är kort. _Den
är inte i vägen när jag
gräver gångar i marken.

é _Min svans är lång, jag
använder den för att kunna
hålla balansen när jag
klättrar. ---

é _Mina ögon är stora.

_Det är för att jag

behöver se bra på natten.

é _Mina ögon är små

eftersom jag är aktiv på

dagen i starkt ljus. ---

é _Jag är rädd för

tornfalkar. ---

é _Jag är rädd för ugglor.

é _Jag äter mest nötter

och frön. ---

é _Jag äter gräs. ---

_Arbetsblad #4

::

_Läs och skriv: _Spår av

djur: spillning och kvistar

_Läs texten och svara på
frågorna.

_Vem har lämnat spår?

_Haren äter gräs och örter
på sommaren, men på vintern
när det inte finns gräs får
den gnaga på bark och äta
kvistar. _Haren biter av
kvistar rakt och jämt.

_Haren lämnar små, runda och

ljusbruna kulor som

spillning.

_Räven smyger fram och
nosar i harens spår. _Spåren
av haren är lätta att känna
igen med de två längre
bakbenen och de två mindre
framtassarna. _Räven kan
lämna spillning som spår.
_Ofta lägger den spillningen
på en höjd för att markera
eller lämna tydliga spår
efter sig till andra rävar.
_Har räven ätit ben är

spillningen mer vit. _Har
den ätit blåbär på sommaren
kan spillningen vara mer
blå. _Spillningen är avlång
med en utdragen spets.

_Älgen är för stor för
räven att jaga. _Älglortarna
är avlångt rundade och
ligger i stora högar. _Älgen
lever av växter och betar
blad, vattenväxter och
örter, men på vintern äter
den kvistar och knoppar.

_Rådjuret sliter av

kvistar så att de ser

trasiga och fransiga ut.

#1. _Spillningen färgas av
det djuret ätit. _Vem är
det? ---

#2. _Avlångt rundade och i
stora högar. _Vems
spillning är det? ---

#3. _Små, runda kulor. _Vems
spillning är det? ---

#4. _Vem biter av kvistarna
rakt och jämnt? ---

#5. _Vem sliter av
kvistarna? ---

_Arbetsblad #5

::

_Läs och skriv: _Mullvaden

-- vaken under vintern

_Läs texten och svara på
frågorna.

=== _Bildbeskrivning =====

_Svartvitt foto av en
mullvad sedd framifrån.

_Huvudet och frambenen
sticker upp ur en jordhög
på marken. _Frambenen är
korta och de kraftiga
tassarna hålls rakt ut

från kroppen. _På tassens
syns fem långa klor.

_Mullvaden ser ut att
blunda och har korta
morrhår runt nosen.

=====

_I marken under våra fötter
kan flera olika däggdjur ha
sina bon. _Om man ser
jordhögar på fuktig ängsmark
eller ute på åkerfälten, är
det förmodligen vattensorkar
som grävt gångar nere i
jorden.

_Ser man jordhögar i södra
_Sverige är det inte säkert
att det är vattensorken som
varit framme. _Det kan
också vara den lille
"grävmaskinen" -- mullvaden.
_Till skillnad från vatten-
sorken, som är vegetarian,
lever mullvaden enbart av
smådjur som sniglar, maskar
och larver. _Mullvaden är
bra anpassad till ett liv
under jorden.
_Det betyder att den

klaras sig bra just i den miljön. _Mullvaden har kraftiga framtassar som den använder att gräva med. _Den har väldigt små ögon och har inte bra syn. _Men mullvaden behöver inte kunna se bra, eftersom den lever i mörkret under jorden. _Den har istället morrhår som den känner med och bra luktsinne. _Det är främst på doften den letar sig fram till mat.

_Under hela vintern är
mullvaden vaken och rör sig
i sina gångar. _Det betyder
att den behöver ha ett stort
vinterförråd av mat. _Under
hösten samlar mullvaden ihop
daggmaskar och lägger i sitt
bo. _Det har hänt att man
hittat över tusen maskar i
ett mullvadsbo. _För att
daggmaskarna inte ska rymma
biter mullvaden av yttersta
spetsen av framändarna på
maskarna. _Daggmaskarna blir

på det viset förlamade.

_Under vintern kan mullvaden
gå till sitt vinterförråd
och äta av maskarna.

#1. _Hur kan mullvaden

hitta sin mat, trots att
den inte har bra syn? ---

#2. _Varför biter mullvaden

av spetsen på dagg-
maskarna? ---

#3. _Ge exempel på hur man

kan se på mullvaden att
den är anpassad till ett
liv under marken. ---

_Diagnos #4

::

_Naturen på vintern

#1. _Ge tre exempel på hur
växter kan klara vintern.

#2. _Varför har djur eller
växter som är under snön
lättare att klara sig där,
än de skulle ha om de var
ovanpå snön? ---

#3. _Hur kan växelvarma

djur, som till exempel

ormar, klara sig när det

blir kallt ute? ---

#4. a) _Vad menas med

dvala? ---

b) _Ge två exempel på djur

som går i dvala. ---

=== _Bildbeskrivning =====

_Svartvitt foto. _Närbild

på en huggorm. _Pupillen

liknar en smal lodrät

skåra.

=====

#5. a) _Vissa fåglar

flyttar söderut på hösten,

men andra fåglar stannar

kvar i _Sverige. _Ge

exempel på en fågel som

stannar. ---

b) _Förklara varför vissa

fåglar flyttar inför

vintern och andra inte.

#6. _Alla djur går inte i
dvala på vintern. _Beskriv
hur dessa två klarar sig
på vintern.

a) _Haren: ---

b) _Räven: ---

#7. _I fjällområden norrut
lever fjällräven. _Under
vintermånaderna får den
vit päls, precis som
haren. _För haren är det
ett bra skydd för att inte
bli upptäckt, men varför
är det bra för fjällräven

att ha vit päls? ---

=== _Bildbeskrivning =====

_Svartvitt foto av en

fjällräv som kurat ihop

sig i snön. _Bara ögonen

och nosen syns tydligt.

_Den täta vita pälsen syns

knappt mot snön.

=====

_Min utvärdering

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Kapitel #4. _Naturen på

vintern

_Arbetsuppgifter

_I aktivitetsboken har jag

jobbat med:

é _Vanliga uppgifter ---

é _Ta reda på-frågor ---

é _Fundera-frågor ---

é _Experiment ---

é _Plussida ---

é "_Har du koll på ...?"

_Jag har sökt fakta från:

é _Grundboken ---

é _Internet ---

é _Andra böcker ---

é _Annan källa: --- ---

_Kunskaper i förhållande
till kapitelmålen

_Så här säker känner jag

mig på att jag kan

kapitlets mål:

a) _Inte säker alls

b) _Ganska säker

c) _Mycket säker

é _Ge exempel på hur olika
djur hittar mat på
vintern. ---

é _Ge exempel på hur olika
växter klarar vintern. ---

é _Förklara hur djur kan
hålla sig varma i kylan.

#5 _Vatten och luft

.....

_Arbetsblad #1

.....

_Rita och skriv om vatten

och luft

_Rita eller skriv vad du

vet om vatten och luft och

om vattnets kretslopp.

_Arbetsblad #2

::

_Var kommer vattnet i kranen
ifrån?

_Titta på svällpappers-
bilden. _Rita eller skriv
var vattnet i kranen kommer
ifrån, och vad som händer
med vattnet när du till
exempel duschat och spolat
på toaletten.

_Se svällpappersbild.

_Arbetsblad #3

::

_Experiment: _Pappersblomman

_Gör en pappersblomma och testa vad som händer om du sätter den i vatten.

_Du behöver: en skål, papper, färgpennor, sax och vatten.

_Gör så här:

é _Klipp ut blomman.

é _Vik upp blommans blad så bladens spetsar möts. _Den ser ut som en blomknopp.

é _Lägg blomman försiktigt i
en skål med vatten.

é _Vänta!

_Vad händer med pappers-
blomman när den ligger i
vattnet? ---

_Arbetsblad #4

::

_Experiment: _Helikoptern

=== _Bildbeskrivning =====

_Tecknad skiss av rotorn

sedd snett från sidan.

_Den liknar ett kors med

fyra vingar. _Vingarnas

långsidor har vikts uppåt

på ena sidan och nedåt på

andra sidan. _Rotorns mitt

sitter fast ytterst på en

pinne. _Den nedre delen av

pinnen är placerad i

centrum av en trådrulle.

_En hand drar i en tråd
som snurrats många varv
runt pinnen.

=====

_Gör en helikopter och testa
om den kan lyfta.

_Du behöver: en
kartongbit, #10 ;x #10 cm,
lim eller tejp, blompinne,
trådrulle och en bit snöre.

_Gör så här: _Klipp till
kartongbiten som bilden
visar.

_Fäst pinnen stadigt genom hålet i kartongbiten.

_Sätt pinnen i hålet på trådrullen och linda snöret runt pinnen. _Dra i snöret.

_Pinnen med kartongbiten på kommer att börja snurra och helikoptern lyfter.

_Förklaring: _När den utklippta kartongbiten börjar snurra trycker den luften neråt. _Luften pressas samman och den sammanpressade luften

lyfter helikoptern.

_Hur högt kan du få den
att flyga? ---

_Arbetsblad #5

::

_Experiment: _Den flygande
pappersremsan

_Du behöver: papper, sax,
linjal och kriter.

_Gör så här: _Klipp ut en
pappersremsa som är ca #2 cm
bred och #16 cm lång.

_Klipp ett jack #2 cm från
ena änden. _Jacket klipper
du till mitten av
pappersremsan. _Gör likadant
i andra änden fast på

motsatta sida.

_Sätt ihop remsan med
jacken.

_Släpp pappersremsan från
en höjd.

_Utmaning: _Kan du göra en
ny pappersremsa som snurrar
fortare? _Testa dig fram och
se vad du kan ändra på för
att öka farten.

#1. _På vilka olika sätt
kan du förändra pappers-
remsan? ---

#2. _Vilka förändringar

gjorde att pappersremsan

snurrade fortare? ---

#130

_Arbetsblad #6

::

_Experiment: _Russinhissen

_Du behöver: några russin,
glas och läsk eller kolsyrat
vatten.

_Gör så här: _Häll upp
drycken i ett glas. _Stoppa
ner några russin och se vad
som händer.

#1. _Vad händer med
russinen? ---

#2. _Vet du vad är det för
bubblor du ser i glaset?

#3. _Testa att hälla russin
i ett glas med vanligt
vatten. _Flyter eller
sjunker russinen? ---

#4. _Testa med andra saker
istället för russin i
olika storlekar. _Skriv
ner vad du testade och hur
det gick. ---

_Diagnos #5

.....

_Vatten och luft

#1. _Vad består en

vattenmolekyl av?

é _Två väteatomer (_H#2)

é _En syreatom och två

väteatomer (_H#2_O) ---

é _Tre väteatomer (_O#3)

é _Två syreatomer och en

väteatom (_O#2_H) ---

#2. _Vad finns det mest av
på jorden, saltvatten
eller sötvatten? ---

#3. _Vilka tre former kan
vatten vara i? ---

#4. _Välj bland begreppen i
listan och skriv in dem i
meningarna så att de
stämmer.

é kondens

é smälter

é fast form

é avdunstar

é flytande form

é fryser

a) _Isen --- och blir

flytande.

b) _När vattnet --- stiger

det upp i luften som

vattenånga.

c) _Om du andas på en

fönsterruta bildas ---.

#5. a) _Se svällpappers-
bild. _Sätt in siffror vid
meningarna så det stämmer
med svällpappersbilden av
vattnets kretslopp.

é _Är det kallt i luften
blir regnet fruset. _Då
snöar det. ---

é _Solen lyser på
vattenytan och vattnet
avdunstar som vattenånga.

é _När vattendroppar i
molnen blir för tunga
faller de ner som regn.

é _Vattenångan stiger i
luften och kyls av.

_Vattenångan blir till
kondens och det bildas
moln. ---

é _Vattnet rinner längs
bäckar och floder ut i hav
och sjöar. ---

b) _Vad kallar man det vatten som rinner genom marken och samlas i marken? ---

#6. a) _Vad menas med att vatten är ett lösningsmedel? ---

b) _Ge exempel på ämnen som kan lösa sig i vatten. ---

#7. _Du kan få vatten genom att vrida på en kran hemma. _Men var kommer det vattnet ifrån? ---

#8. _Vad händer med vattnet
som du spolar bort i
toaletten? ---

#9. _Vilken beskrivning
stämmer bäst in på luft?

_Markera.

é _Luft är det syre som vi
andas in. ---

é _Luft är en blandning av
olika gaser. ---

é _Alla gaser som finns
kallas luft. ---

é _Luft är allt som vi
inte kan se. ---

#10. _Vid olika

temperaturer har vatten

olika form. _Vilken form

har vattnet vid

a) -#12 grader? ---

b) +#120 grader? ---

c) +#5 grader? ---

#11. _Förklara varför det

är viktigt för växter att

vatten är ett lösnings-

medel. _Använd orden

lösningsmedel, närings-

ämnen och rötter i din

förklaring. ---

_Min utvärdering

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Kapitel #5. _Vatten och

luft

_Arbetsuppgifter

_I aktivitetsboken har jag

jobbat med:

é _Vanliga uppgifter ---

é _Ta reda på-frågor ---

é _Fundera-frågor ---

é _Experiment ---

é _Plussida ---

é "_Har du koll på ...?"

_Jag har sökt fakta från:

é _Grundboken ---

é _Internet ---

é _Andra böcker ---

é _Annan källa: --- ---

_Kunskaper i förhållande

till kapitelmålen

_Så här säker känner jag

mig på att jag kan

kapitlets mål:

a) _Inte säker alls

b) _Ganska säker

c) _Mycket säker

é _Veta vad en vatten-
molekyl består av. ---

é _Känna till vattnets olika
former. ---

é _Känna till vattnets
kretslopp. ---

é _Veta att vissa ämnen kan
lösas i vatten. ---

é _Kunna berätta var vattnet
i kranen kommer ifrån. ---

é _Veta vad luft är. ---

é _Veta något om hur
människan kan påverka vatten
och luft. ---

_Anncatrin _Hjernquist

_Klara _Rudstedt

_Koll på ___NO #4

_Lärohandledning (_Utdrag)

_Överförd från första

upplagan utgiven av _Sanoma

_Utbildning ___AB, _Stockholm

#2014 med ___ISBN

#978-#91-#523-#3134-#7

_Specialpedagogiska

skolmyndigheten #2021

_Volym fyra av fyra

_Innehåll volym fyra

::

#6 _Sjöar och vatten-

drag.....#145

_Arbetsblad #1.....#145

_Arbetsblad #2.....#146

_Arbetsblad #3.....#147

_Arbetsblad #4.....#151

_Diagnos #6.....#152

_Min utvärdering.....#158

#7 _Vår och sommar.....#162

_Arbetsblad #1.....#162

_Arbetsblad #2.....#163

_Arbetsblad #3.....#164

_I

_Arbetsblad #4.....	#171
_Arbetsblad #5.....	#176
_Arbetsblad #6.....	#178
_Arbetsblad #7.....	#180
_Arbetsblad #8.....	#182
_Arbetsblad #9.....	#184
_Diagnos #7.....	#189
_Min utvärdering.....	#194

#6 _Sjöar och vattendrag

.....

_Arbetsblad #1

.....

_Rita och skriv om sjöar och
vattendrag

_Rita eller skriv vad du
kan om sjöar.

_Vad finns det för växter
och djur i och kring en sjö?

_Arbetsblad #2

::

_Ta reda på: _Sveriges sjöar

_Titta på svällpappersbild-

en. _Ta hjälp av en karta

och skriv ut sjöarnas namn.

#1. ---

#2. ---

#3. ---

#4. ---

#5. ---

#6. ---

#7. ---

#8. ---

_Arbetsblad #3

::

_Läs och skriv: _Växter vid
sjön

_Kaveldun är en vattenört
med tjock jordstam. _Högst
upp sitter blomaxeln som
liknar en stor cigarr. _Ett
enda honax kan innehålla
#100000 blommor. _Man har
under vissa tider använt
kaveldunets frukter, dunet,
att stoppa dynor och bolster
med. _De används även som

#147

prydnadsväxter.

_Säv är ett halvgräs som växer vid sötvatten. _Den kan växa i så täta massor att det blir som en matta över vattnet. _Säv har använts till att fläta mattor och korgar, men även till tak och att isolera hus med.

_Bladvass är vårt lands största gräs och kan bli flera meter hög. _Högst upp sitter en vippra med

blommorna. _Vassen kan växa
på två meters djup och trivs
i näringsrika sjöar. _Vassen
kan sprida sig så att
stränder växer igen. _Man
har använt vass som foder åt
djur på gårdarna, men även
till att bygga tak och
vassmattor.

_Ta hjälp av texten och
kombinera rätt namn med rätt
växt på svällpappersbilden

a--c.

a) ---

b) ---

c) ---

_Arbetsblad #4

.....

_Ta reda på: _Fiskar

_Ta reda på fakta om några
olika fiskar och skriv.

é _Vad heter fisken?

é _Vad äter fisken?

é _Är den föda åt någon
annan?

é _Är det en vanlig fisk i

_Sverige?

_Diagnos #6

.....

_Sjöar och vattendrag

#1. _Nämn två skillnader

mellan klarvattensjöar och

slättsjöar. ---

#2. _Vad beror det på att
brunvattensjöar har brunt
vatten? _Markera.

é _Att det är mörkt i
skogen runt omkring. ---

é _Att vattnet har färgats
av växtdelar. ---

é _Att sjöarna är så
djupa. ---

#3. _Rita eller skriv ner
en näringskedja som kan
finnas i en sjö.

#4. _Se svällpappersbild.

_Numrera svällpappers-
bilderna a--e med nummer
#1--#5 så att det stämmer
med grodans livscykel.

a) ---

b) ---

c) ---

d) ---

e) ---

#5. _Vad kallas fiskens

andningsorgan? _Markera.

é _Simblåsa ---

é _Gulesäck ---

é _Gälar ---

#6. _Svara barnen så de

förstår vad som händer med
försurade sjöar och varför
det inte räcker att bara
kalka en sjö.

_Pojke: _Jag hörde att vår
badsjö har blivit
försurad. _Men det smakar
inte surt när man badar.

_Vad är försurning?

_Flicka: _Men är det inte bara att hålla ut kalk i vattnet, så blir det bra igen?

=== _Bildbeskrivning =====

_Teckning av tre barn.

_En pojke och en flicka ställer frågor till en annan pojke.

=====

_Min utvärdering

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Kapitel #6. _Sjöar och

vattendrag

_Arbetsuppgifter

_I aktivitetsboken har jag

jobbat med:

é _Vanliga uppgifter ---

é _Ta reda på-frågor ---

é _Fundera-frågor ---

é _Experiment ---

é _Plussida ---

é "_Har du koll på ...?"

_Jag har sökt fakta från:

é _Grundboken ---

é _Internet ---

é _Andra böcker ---

é _Annan källa: --- ---

_Kunskaper i förhållande

till kapitelmålen

_Så här säker känner jag

mig på att jag kan

kapitlets mål:

a) _Inte säker alls

b) _Ganska säker

c) _Mycket säker

é _Kunna ge exempel på
några olika typer av sjöar
i _Sverige. ---

é _Känna till namnen på
några fåglar som lever vid
vattnet, några fiskar och
några vattenlevande
insekter. ---

é _Veta vad som menas med
en näringskedja och ge
exempel på en näringskedja
som finns i en sjö. ---

é _Veta hur en fisk är
uppbyggd. ---

é _Veta hur en groda
utvecklas från rom till
vuxen. ---

é _Kunna ge exempel på hur
människor kan skada livet
i en sjö. ---

#7 _Vår och sommar

.....

_Arbetsblad #1

.....

_Rita och skriv om våren och

sommaren

_Rita eller skriv vad du

kan om vad som händer i

naturen på våren och

sommaren.

_Arbetsblad #2

::

_Fältstudie: _Blommans delar

_Titta på svällpappers-
bilderna. _Du ska hitta
blommans olika delar a--f.

é _Kronblad ---

é _Pistill ---

é _Stam/stjälk ---

é _Foderblad ---

é _Ståndare ---

é _Rot ---

_Arbetsblad #3

::

_Läs och skriv: _Att synas
eller inte synas

_Många insekter besöker
blommor för att samla in
nektar. _När de ivrigt
surrar omkring bland de
färggranna blommorna kan de
lätt falla offer för
hungriga fåglar. _Men
insekter har olika sätt att
klara sig undan.

_Läs beskrivningarna och skriv vilken insekt som passar in. _Välj bland insekterna i listan. _Kanske måste du slå upp i en faktabok eller på internet för att lista ut vilken insekt som passar till beskrivningen. _Till den första beskrivningen passar flera insekter.

é bi

é humla

é blomflugan

é nyckelpiga

é geting

é riddarskinnbagge

é poppelsvärmare

#1. _Insekter som kan

stickas för att försvara

sig har starka färger för

att fåglarna ska komma ihåg

vilka de är. _Gult och

svart är tillsammans en

varningsfärg i naturen. ---

#166

=== _Bildbeskrivning =====

_Svartvit tecknad geting,
med omväxlande ljusa och
mörka tvärränder på
bakkroppen.

=====

#2. _Det finns andra

varningsfärger i naturen.

_En insekt som har rött

och svart som varningsfärg

har ett illaluktande

sekret som den avsöndrar

för att skrämma bort

fåglar. ---

#167

#3. _En insekt har samma
varningsfärger som de som
kan stickas. _På det
sättet "lurar" den sina
fiender att den är farlig,
men den sticks inte och är
därför helt ofarlig. ---

#4. _Genom att suga i sig
saften från den giftiga
växten tulkört får
insekten i sig gift. _Med
sin röda och svarta färg
varnar den fåglar för att
äta den. ---

#5. _Genom att ha en färg
som är lik sin omgivning
kan insekten bli svår att
upptäcka. _Det kallas för
kamouflagefärg. _När den
sitter stilla bland grenar
och torkade löv är den
svår att hitta. ---

#6. _Rita eller beskriv en
fantasiinsekt med
varningsfärg eller
kamouflagefärg.

=== _Bildbeskrivning =====

_Svartvit tecknad

skalbagge (fyrbandad

blombock), med omväxlande

ljusa och mörka tvärränder

på ryggen.

=====

_Arbetsblad #4

::

_Honungsbiet

_Här finns nio texter med
information om bin. _Läs
igenom alla texterna.

#1. _Om man sätter upp
bikupor med bisamhällen
kan man skörda honung.

_Biodlare som har bikupor
får ut mycket honung från
varje bikupa.

#2. _Bin kan stickas och om man är allergisk kan det vara väldigt farligt.

#3. _Bin är vanliga pollinerare vid fruktodlingar och spannmålsodlingar.

#4. _Över hela världen
minskar antalet bin. _Man
vet inte säkert varför så
många bin dör, men en
orsak kan vara att det
finns kvalster som dödar
bisamhällen. _Även
bekämpningsmedel på
odlingar kan förgifta bin.

#5. _I ett bisamhälle
finns en drottning. _Hon
kan leva i #3--#7 år.

#6. _Drönare är hanarna som ska para sig med bidrottningen. _De dör efter parningen.

#7. _Äpple, avokado, lök, gurka, plommon, vattenmelon och sparris är exempel på grödor som nästan är helt beroende av bin för pollinering.

#8. _Det finns frukter som inte pollineras av bin, till exempel grapefrukt.

#9. _För att en blomma ska kunna bli befruktad och få frön måste den bli pollinerad.

a) _Välj två texter som förklarar varför bin är viktiga i naturen och för människan.

_Jag väljer nr --- och nr ---.

b) _Motivera varför du väljer dessa texter. ---

_Arbetsblad #5

::

_Insekters utveckling

#1. _Beskriv en
nässelfjäril.

#2. _Placera orden i listan
i den ordning, #1--#5, som
stämmer med fjärilens
utveckling.

é puppa ---

é fullvuxen insekt ---

é parning ---

é ägg ---

é larv ---

#3. _Gör likadant med

gräshoppan.

é ägg ---

é stor nymf ---

é fullvuxen insekt ---

é liten nymf ---

é parning ---

#177

_Arbetsblad #6

::

_Experiment: _Odlingsförsök

#1, utan ljus

_En växt behöver koldioxid
från luften, solljus och
vatten för att kunna växa.

_Din uppgift är att ta
bort en faktor från vad en
växt behöver för att växa.

_Plantera några frön, men
de ska inte få något ljus.

_Var noga med att fröna får
allt annat som de behöver.

_Var ska du placera
krukan? ---

_Vad ska växten få? ---

_Rita eller skriv vad som
har hänt med fröet.

_Dag #3: ---

_Dag #6: ---

_Dag #9: ---

_Arbetsblad #7

::

_Experiment: _Odlingsförsök

#2, utan vatten

_Minns du att en växt

behöver koldioxid från

luften, solljus och vatten

för att kunna växa?

_Din uppgift är att ta

bort en faktor från vad en

växt behöver för att växa.

_Plantera några frön, men

de ska inte få något vatten.

_Var noga med att fröna

får allt annat som de

behöver.

_Vad ska växten få? ---

_Rita eller skriv vad som

har hänt med fröet.

_Dag #3: ---

_Dag #6: ---

_Dag #9: ---

_Arbetsblad #8

::

_Experiment: _Odlingsförsök

#3, utan luft

_Vad behöver en växt för
att kunna växa? ---

_Din uppgift är att ta
bort en faktor från vad en
växt behöver för att växa.

_Plantera några frön, men
de ska inte få någon luft.

_Var noga med att fröna
får allt annat som de
behöver.

#182

_Hur ska du lösa
uppgiften? ---

_Vad ska växten få? ---

_Rita eller skriv vad som
har hänt med fröet.

_Dag #3: ---

_Dag #6: ---

_Dag #9: ---

_Arbetsblad #9

::

_Läs och skriv:

_Fladdermusen vaknar på
våren

_Läs texten och svara på
frågorna.

_Fladdermusen är det enda
däggdjuret som kan flyga.

_Vingarna består av flyghud
som sitter utspänd mellan
fingrarna, mellan frambenen
och mellan bakbenen och
svansen. _Fladdermusen är

mycket renlig av sig och
putsar sig ofta. _Då smörjer
den sin flyghud med fett.

_Vingarna ska vara smidiga
och får aldrig torka ut.

_En ljummen vårkväll kan
du se fladdermöss jaga mot
kvällshimlen. _På våren är
de hungriga och jagar ivrigt
efter nattinsekter. _Hela
vintern har de hängt upp och
ner i djup dvala i något
ihåligt träd, i en grotta
eller på någons vind.

_De går ner i dvala för att spara energi till att hålla värme. _Andningen och hjärtslagen blir mycket långsammare. _När de ligger i dvala är deras kroppstemperatur nere i närmare #0 grader, men på våren när de flyger runt är kroppstemperaturen uppe i #40 grader.

_Vissa fladdermössarter övervintrar inte utan flyttar söderut.

_Fladdermusen har en speciell jaktteknik. _Den ger ifrån sig ett starkt ljud. _Tonerna är så höga att vi människor inte kan uppfatta dem. _När ljudvågorna från fladdermusens ljud träffar ett föremål, studsar ljudet tillbaka och fladdermusen kan fånga upp ekot. _Den kan alltså med sin hörsel uppfatta var träd och byggnader står och var insekterna flyger i mörkret.

#1. _Vad menas med dvala?

#2. _Hur kan fladdermusen

hitta insekterna den jagar

i mörkret? ---

#3. _Varför är det viktigt

för fladdermusen att putsa

sig ofta? ---

_Diagnos #7

.....

_Vår och sommar

#1. _Vad menas med en
pollinerare?

é _Pollenkornen i blomman.

é _En insekt som hjälper
blommorna att bli
pollinerade. ---

é _En blomma som blivit
befruktad. ---

#2. _Ge exempel på en

pollinerare. ---

#3. _På våren hörs

fåglarnas sång bland träd

och buskar. _Men varför

sjunger fåglarna?

é _För att de är glada att

det blivit vår. ---

é _För att locka till sig

en hona. ---

é _För att de är hungriga.

#4. a) _Vad kallas det
när en växt tillverkar
sin näring för att kunna
växa? ---

b) _Vilka tre saker
behöver växten för att
skapa sin egen näring
och kunna växa? ---

=== _Bildbeskrivning =====

_Tecknad smörblomma och
sol. _Tre pilar pekar mot
växten, en mot blomman,
en mot bladen och en mot
roten.

=====

#5. _Pollinering kan ske på
olika sätt. _Björken tar
hjälp av vinden, smör-
blomman tar hjälp av
insekter. _Beskriv hur det
går till.

#6. _Beskriv skillnaden

mellan en fjärils och en
gräshoppas utveckling från
ägg till färdig insekt.

_Ta hjälp av orden i
listan. ---

é utveckling

é ägg

é larv

é puppa

é nymf

é färdig insekt

_Min utvärdering

::::::::::::::::::::::::::::::::::::

_Kapitel #7. _Vår och

sommar

_Arbetsuppgifter

_I aktivitetsboken har jag

jobbat med:

é _Vanliga uppgifter ---

é _Ta reda på-frågor ---

é _Fundera-frågor ---

é _Experiment ---

é _Plussida ---

é "_Har du koll på ...?"

_Jag har sökt fakta från:

é _Grundboken ---

é _Internet ---

é _Andra böcker ---

é _Annan källa: --- ---

_Kunskaper i förhållande

till kapitelmålen

_Så här säker känner jag

mig på att jag kan

kapitlets mål:

a) _Inte säker alls

b) _Ganska säker

c) _Mycket säker

é _Känna till namnen på
några vanliga blommor. ---

é _Känna till namnen på
några fåglar som finns i
närheten av där jag bor.

é _Förklara vad
pollinering är och ge
exempel på pollinerare.

é _Förklara hur växter får
sin energi så att de kan
växa. ---

é _Berätta hur en insekt
utvecklas från ägg till
färdig insekt. ---